

Opracowanie: Magdalena Młodnicka, Ewa Wojtyra

## JAK POWSTAJE KSIĄŻKA

**Grupa:** klasy III.

**Czas:** 2 godziny.

**Cele:**

- zapoznanie uczniów z procesem powstawania książki
- przybliżenie uczniom roli osób, które pracują nad książką
- zwrócenie uwagi na to, jak ważne jest czytanie książek
- omówienie zalet czytania – spotkanie z książką jako atrakcyjna i pożyteczna forma spędzania wolnego czasu.

**Metody i formy pracy:** pogadanka, praca w grupach, praca ze słownikiem, krzyżówka.

**Środki dydaktyczne:** ulubione książki uczniów, trzy duże arkusze papieru symbolizujące okładkę książki – przód i tył oraz stronę tytułową, wąskie paski papieru z napisami: AUTOR (dwa razy), TYTUŁ (dwa razy), LOGO (ZNAK WYDAWCY) (dwa razy), ILUSTRACJA, KOD PASKOWY, ISBN, INFORMACJE O AUTORZE, INFORMACJE O SERII, CENA, ILUSTRATOR, TŁUMACZ, MIEJSCE WYDANIA, ROK WYDANIA; klej, identyfikatory dla każdego dziecka z napisami: AUTOR, WYDAWCA, REDAKTOR, KOREKTOR, GRAFIK, ILUSTRATOR, SKŁADACZ, DRUKARZ, KSIĘGARZ – po trzy każdego rodzaju, w mniejszych klasach niektóre wystarczą po dwa; kartki formatu A4 do pracy w grupach; dziewięć słowników języka polskiego; dziewięć zestawów podpisanych ilustracji, symbolizujących etapy powstawania książki: pisanie, podjęcie decyzji o wydaniu, opracowanie redakcyjne, opracowanie graficzne, łamanie, drukowanie, sprzedawanie książek.

### Przygotowanie do zajęć

Dwa dni przed zajęciami nauczyciel prosi dzieci, aby podały tytuły swoich ulubionych książek i gromadzi je w sali, korzystając z zasobów biblioteki szkolnej. Jeśli którejś z książek nie ma w bibliotece, dziecko może ją przynieść, jeśli rodzice się zgodzą. Nauczyciel poleca uczniom, aby przygotowali krótkie wypowiedzi, kierując się pytaniami:

- Jaki jest tytuł wybranej przez ciebie książki?
- Kto jest jej autorem?
- O czym jest ta książka?
- Dlaczego ją lubisz?

Kartki z pytaniami nauczyciel rozdaje uczniom lub zamieszcza je na stronie internetowej szkoły w zakładce dla uczniów danej klasy.

## Przebieg zajęć

### Wprowadzenie

1. Nauczyciel siada z dziećmi w kręgu. Każdy trzyma książkę, o której chce opowiedzieć. Robimy rundkę – uczeń pokazuje książkę, wymienia jej tytuł i autora, mówi, o czym ona jest i dlaczego ją lubi.
2. Nauczyciel prosi dzieci, aby obejrzały okładkę – z przodu i z tyłu i sprawdziły, jakie informacje ona zawiera.
3. Nauczyciel wiesza na tablicy arkusze papieru symbolizujące okładki książki, umawia się z dziećmi, że lewy arkusz to przód książki, a prawy – tył. Pod arkuszami kładzie paski papieru z nazwami elementów występujących na okładce i stronie tytułowej. Chętne dziecko podchodzi do tablicy, wybiera jeden pasek papieru i przyczepia (przykleja) do odpowiedniego arkusza. Kolejne dziecko przykleja następną informację – aż wszystkie paski przyozdobią „okładki”.
4. Następnie uczniowie sprawdzają, jakie informacje zawiera strona tytułowa – w czym jest podobna do okładki, a czym się od niej różni. Przyklejają odpowiednie paski na trzecim arkuszu papieru.

### Rozwinięcie

1. Nauczyciel informuje uczniów, że podczas tych zajęć dowiedzą się, jak powstają książki i czyja praca jest potrzebna, żeby można było kupić lub wypożyczyć książkę.
2. Podział na grupy – losowanie identyfikatorów. Osoby, które wylosowały nazwę tego samego zawodu tworzą jedną grupę trzyosobową lub parę (w zależności od liczebności klasy).
3. Kim jesteśmy? – praca ze słownikiem. Każda grupa sprawdza w słowniku znaczenie hasła, którym jest nazwa widniejąca na identyfikatorach, oraz haseł pokrewnych (np. redaktor, redagować, redakcja). Zapisuje słowa, którymi można zastąpić te z identyfikatorów (jeśli znajdzie w słowniku jakieś synonimy), oraz czasowniki nazywające czynności wykonywane przez daną osobę. Po wykonaniu zadania omawiamy je z uczniami i uzupełniamy zapisy (nauczyciel dopowiada brakujące informacje, objaśnia pojęcia).

#### Przykładowe zapisy po omówieniu zadania:

AUTOR – twórca, pisarz, poeta. Wymyśla, tworzy, pisze, układa.

WYDAWCA – instytucja lub osoba, która zajmuje się wydawaniem książek, gazet, płyt. Szuka autorów, decyduje, które książki wydać, promuje książki.

REDAKTOR – redaguje, przygotowuje do druku, sprawdza, poprawia.

KOREKTOR – robi korektę tekstów, poprawia błędy, zwłaszcza literówki, błędy językowe i interpunkcyjne.

GRAFIK – projektuje wygląd książki, okładkę, czcionkę, rodzaj ilustracji, elementy ozdobne.

ILUSTRATOR – rysownik. Wykonuje ilustracje, rysuje.

SKŁADACZ/ŁAMACZ – zajmuje się składaniem tekstu, czyli przygotowaniem do druku poprzez ułożenie tekstu i ilustracji na stronach.

DRUKARZ – pracownik drukarni, który zajmuje się drukowaniem.

KSIĘGARZ – pracownik księgarni, który sprzedaje książki.

Uzupełnione kartki wieszamy w miejscu dostępnym dla wszystkich grup, żeby podczas następnego zadania mogły z nich korzystać.

4. Etapy powstawania książki – praca w grupach. Każda grupa otrzymuje zestaw podpisanych ilustracji, symbolizujących powstawanie książki. Dzieci, korzystając z informacji uzyskanych podczas wykonywania i omówienia poprzedniego zadania, starają się uporządkować ilustracje. Kiedy wszystkie grupy są gotowe, nauczyciel omawia z nimi efekty pracy. W razie potrzeby uczniowie zmieniają kolejność obrazków.

#### Etapy powstawania książki:

- I. Pisanie książki – AUTOR.
- II. Podjęcie decyzji o wydaniu książki – WYDAWCA. Można wyjaśnić dzieciom, że czasem autor zwraca się do wydawcy ze swoją propozycją, pomysłem albo już napisaną książką, a czasem to wydawca zwraca się do autora, który pisze książkę zgodnie z zamówieniem.
- III. Opracowanie redakcyjne książki – REDAKTOR, KOREKTOR.

Nauczycielka informuje dzieci, że jeśli wydawca zdecyduje się wydać książkę, wówczas następuje opracowanie redakcyjne książki. Zajmują się tym między innymi redaktor i korektor. To bardzo ważny etap powstawania książki, od którego zależy, jak dokładnie będzie ona wyglądała. Najważniejszą rolę na tym etapie odgrywa **redaktor**.

Do jego zadań należy:

- sprawdzenie, czy wszystkie informacje napisane przez autora są poprawne i czy są zapisane w sposób zrozumiały dla czytelnika
- usunięcie błędów językowych, wprowadzenie poprawek w tekście
- ustalenie w porozumieniu z autorem, jakie dodatkowe elementy będzie zawierała książka, np. jakiego rodzaju ilustracje czy fotografie.

- zamówienie zdjęć i rysunków.

Oprócz redaktora książkę czyta jeszcze korektor, aby usunąć usterki, których mógł nie dostrzec redaktor. Wszystko służy temu, książka była jak najlepsza i cieszyła czytelników.

#### IV. Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku.

Opracowanie graficzne to praca grafika, ilustratora i fotoedytora (osoby, która przygotowuje fotografie do książki). Grafik opracowuje projekt książki, czyli proponuje, jak ma ona wyglądać, jakie ma mieć kolory, kształt, jak mają wyglądać literki, ilustracje itp. Ilustrator wykonuje ilustracje do książki (może to robić na papierze albo od razu w komputerze – służą do tego specjalne programy komputerowe oraz urządzenie, które można nazwać elektronicznym ołówkiem, czyli tablet. Podłącza się je do komputera. Można pokazać dzieciom fotografie tabletów oraz fotografie artystów tworzących tradycyjnymi technikami, np. pastelami, farbami. Warto powiedzieć, że takie ilustracje potem skanuje się i przenosi do komputera.

Kiedy tekst został już starannie opracowany i gotowe są ilustracje i zdjęcia, następuje skład i łamanie, czyli połączenie tekstu i wszystkich elementów graficznych w całość. Robi się to na komputerze z wykorzystaniem specjalnych programów. Gotowe pliki wysyła się do drukarni za pośrednictwem internetu.

#### V. W drukarni.

Cała książka, która powstała w komputerze zostaje przeniesiona na papier, czyli wydrukowana. Warto powiedzieć, że maszyny drukarskie działają na podobnej zasadzie jak małe drukarki w domach i biurach, ale są ogromne – niektóre z nich nie zmieściłyby się w sali lekcyjnej. Żeby wydrukować książki potrzeba mnóstwo farby, którą wlewa się wiadrami.

Można pokazać fotografie z maszynami drukarskimi i obsługującymi je osobami. Powinno być na nich widać, że te maszyny są bardzo duże i wysokie, często wyższe od ludzi.

Duże arkusze składa się do odpowiedniego formatu, przycina, a następnie oprawia, czyli przyszywa się okładkę (miękką lub twardą).

Wydrukowane i oprawione książki pakuje się i wysyła do odbiorców.

#### VI. W rękach czytelnika.

Wydrukowane w drukarni książki trafiają do księgarni i innych sklepów (również internetowych) oraz bibliotek i czytelników.

### Podsumowanie

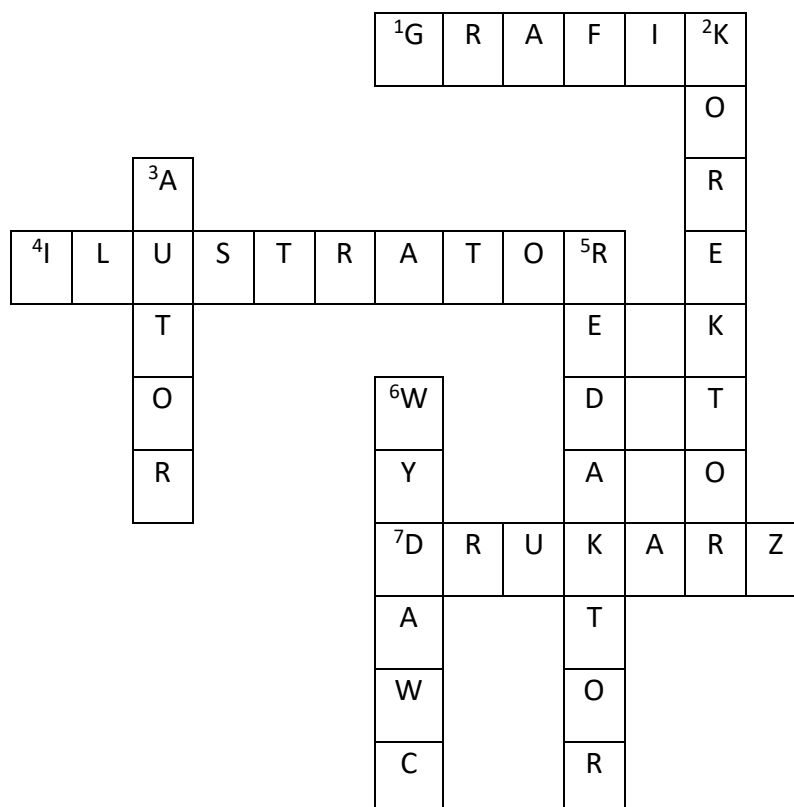
1. Każdy uczeń rozwiązuje krzyżówkę (załącznik).

Inną formą podsumowania zajęć może być konkurs. Nauczyciel zadaje pytania: Co robi autor? Kto to jest redaktor, korektor itd.? Co się dzieje, kiedy tekst i ilustracje są już gotowe?

Jeśli dzieci będą miały ochotę, można na następnych zajęciach przygotować razem książkę:

- ułożyć i napisać tekst (zapisywać może nauczyciel)
- wykonać ilustracje
- połączyć tekst z ilustracjami – pracę można wykonać na komputerze, a ilustracje zeskanować
- wydrukować
- zszyć kartki
- rozdać książeczki rodzicom (mogą to być np. książeczki na Dzień Matki i Dzień Ojca – z życzeniami).

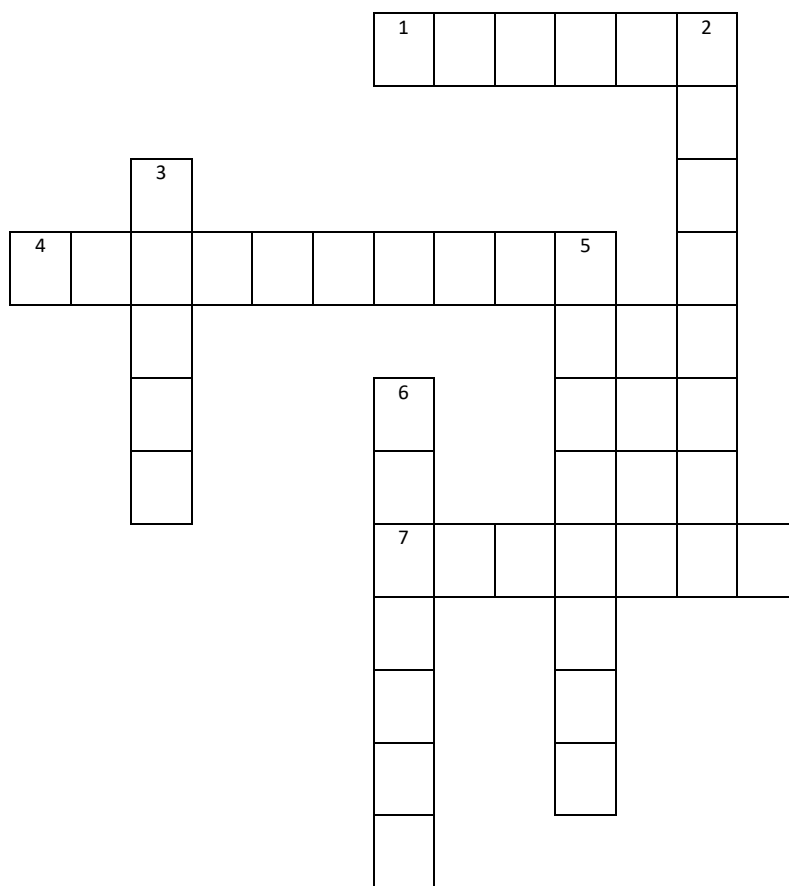
### KRZYŻÓWKA



A

Na następnej stronie krzyżówka do rozwiązania.

### KRZYŻÓWKA



#### Poziomo

1. Projektuje wygląd książki.
4. Wykonuje rysunki do książki.
7. Używa farb, choć nie maluje.

#### Pionowo

2. Czyta tekst książki kilka razy, żeby poprawić w niej wszystkie błędy.
3. Twórca książki.
5. Dbą, żeby w książce nie było błędów, nie tylko językowych, współpracuje z autorem, grafikiem, ilustratorem, łamaczem.
6. Podejmuje decyzje o wydawaniu książek.